

VARIA

JANUSZ RADWAN-PRAGŁOWSKI („JASZA”) (19 KWIECIEŃ 1942 – 2 LISTOPADA 2011)

Krakowskie środowisko socjologiczne poniosło stratę. 2 listopada 2011 roku zmarł Janusz Radwan-Pragłowski. Jasza. Tak zwracali się do niego i mówili o nim przyjaciele i koledzy, ale także studenci, z którymi się przyjaźnił oraz niezliczeni inni, którzy go znali lub choćby rozpoznawali.

Był uczniem i współpracownikiem Pawła Rybickiego, związanym początkowo z kierowaną przez niego Katedrą Socjologii Ogólnej i Demografii UJ, a następnie z Instytutem Socjologii UJ, w którym pracował aż do przejścia na emeryturę w 2008 roku. Jednak przede wszystkim był jedynym w swoim rodzaju symbolem Instytutu, prawdziwie wmurowanym w jego strukturę. Był postacią, której nie da się opisać w kategoriach odnoszonych zwykle do charakterystyki postaci życia akademickiego. Należał do tej sfery i istniał w niej, i choć zawsze trochę na uboczu, to przecież równocześnie w centrum różnych zdarzeń. Był starszym wykładowcą, nie zabiegał o akademickie zaszczyty, przez lata niewiele pisał. Nie lubił, a nawet unikał, zjazdów, konferencji i różnych zgromadzeń, dzięki którym – gdyby w nich uczestniczył – zyskałby zapewne środowiskową popularność i status osoby bardziej znanej. Być może wtedy wiedza o jego niezwykłych zainteresowaniach i pasjach byłaby bardziej powszechna i lepiej doceniona.

Wśród owych zainteresowań na pierwszy plan wysuwa się historia idei i historia myśli społecznej, ze szczególnym, bezprecedensowym uwzględnieniem dziejów polskiej myśli społecznej i polskiej socjologii. Był tej materii prawdziwym znawcą, entuzjastą i koneserem, spędzającym długie godziny w antykwariatach i zatopionym w książkach, do których w dzisiejszych czasach sięgał prawdopodobnie już tylko on. Ten sposób bycia – bo tylko tak można to określić – zaowocował początkowo rozprawą doktorską o socjologii Ludwika Gumplowicza, a następnie publikacjami o tej na poły już zapomnianej myśli, zarówno w krajowych, jak też zagranicznych czasopiśmie. Wśród tych publikacji odnajdujemy między innymi hasło „Gumplowicz” w *Encyklopedii socjologii*¹. Miałem to szczęście, że jeden z artykułów napisaliśmy razem, dlatego też mogę powiedzieć, że mój wieloletni kontakt z Jaszą dostarczył mi pełni możliwych doświadczeń².

¹ „Studia Filozoficzne” 4(1977), „Studia Socjologiczne” 3(1989), „Österreichische Zeitschrift für Soziologie” 1(1990), *Encyklopedia socjologii*, t. 1, Warszawa 1988, Oficyna Naukowa.

² „Journal of Classical Sociology” 6(3), November 2006.

Ale najważniejsze dokonania przyniosły, jak się okazało, ostatnie lata jego życia. To właśnie wtedy, a więc niedawno, zaistniały dwie książki: *Milosierdzie i praktyka* – stworzony wspólnie z Krzysztofem Frysztaćkim opis społecznych dziejów pomocy człowiekowi (a zatem w istocie opis dziejów pracy socjalnej, od filantropii aż po dzisiejszy kształt tej dziedziny) oraz *Kobieta i mężczyzna. Człowiek rozdwojony* – jego autorskie dzieło, poświęcone wizerunkom kobiet i mężczyzn, a także temu, co dziś nazywane jest problematyką *gender*, od antyku po czasy niemal współczesne³. Dzieła te wyrosły z dwóch innych jego pasji – zamiłowania do pracy dydaktycznej oraz zainteresowania sztuką i jej historią.

Był urodzonym nauczycielem i intelektualistą, estetą, ekscentrykiem i oryginałem. Był też krakowianinem (albo – lepiej – krakusem lub krakauerem) i głową licznej rodziny. Nie ma wątpliwości, że wagę tego, co pozostawił, będziemy sobie uświadamiali jeszcze przez długi czas. Ale też już dzisiaj jest pewne, że po jego odejściu Instytut Socjologii UJ (jak zwykł był mawiać, „buda”) nie jest już taki sam. I nic na to nie wskazuje, by ktoś mógł go zastąpić.

Wojciech Adamek

³ K. Frysztaćki, J. Radwan-Pragłowski, *Milosierdzie i praktyka. Społeczne dzieje pomocy człowiekowi*, Katowice 2009, „Śląsk”; J. Radwan-Pragłowski, *Kobieta i mężczyzna. Człowiek rozdwojony*, Kraków 2009, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.